

Št. 1, 2.

Leto XX.

NARODNI GOSPODAR

Glasilo „Zadružne Zveze“
v Ljubljani

V Ljubljani, 10. januarja 1919.

Garje, srbečico

otpravi najhitreje dr. Emil Fleschevo izvirno, zakonito zavarovano

„Skabaform mazilo“

Lonček za poskušnjo K 2.30, veliki lonček K 4.—, družinska porcija K 11.—.

Ob večjih naročilih za živali stopijo v veljavo sledeče cene: 1 kg K 25.—, 5 kg K 100.—, 10 kg K 180.—, 25 kg K 400.—.

Ekspedicija franco. Dobiva se izključno pri izdelovalcu:

Dr. EMIL FLESCHEVA lekarna „Pri kroni“

Győr (Raab), Ogrsko.

Najlepše darilo mladini

je zelo zanimiva povest slovenskega dečka iz sedanje vojne

„DORE“

ki jo je spisal dr. Ivan Lah, lepo ilustriral Maksim Gaspari, izdala in založila „Zvezna tiskarna“ v Ljubljani. — Cena vezani knjigi je 3.50 K, dobi se po knjigarnah in v upravi „Tendenskih Slik“.

C. kr. priv. pred ognjem i talovi varne

blagajne

prodaja najceneje dobroznana tovarna blagajn

M. ADLERSFLÜGEL

založnik Reiffeisnovih posojilnic

DUNAJ I., Franz Josephs-Quai šte. 27.

Za dosego zadovoljive, res dobičkanosne
žetve je poraba

kalijevih solij

:: poleg gnojil fosforne kisline in dušika ::

neobhodno potrebna.

Kajti če se ne pridene kalij, ne moreta sformirati
kislina in dušik provzročiti ne ::

največjega pridelka, ne najboljše kakovosti.

Kajnit in koncentrirane kalijeve soli prodajajo vse kmetijske zadruge in društva ter zadrugne zveze po izvornih cenah in pogojih kalijevega sindikata.

NARODNI GOSPODAR

Glasilno Zadrुžne zveze v Ljubljani.

C. kr. pošne hranilnice št. 64.846.

Telefon št. 216.

Kr. ograde hranilnice št. 15.649.

Člani „Zadrुžne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kromi, za četrt leta eno kromo; za članе zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezna št. 20 vin

zhaja 10. in 25. vsakega meseca. Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. Rokopisi se ne vračajo. — Cene inseratom po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Glavna skupščina Zadrुžne zveze v Ljubljani.

Prvič po končani svetovni vojski se je vršila glavna skupščina Zadrुžne zveze v Ljubljani dne 30. decembra 1918.

Prvič v lastni državi so se bili zbrali mnogobrojni zastopniki včlanjenih zadrug, da slišijo poročilo o delovanju zadrुžne organizacije in o nalogah, ki jo čakajo v bodočnosti. Bridko pa se je pogrešala prisotnost zastopnikov onih zadrug iz velikega dela Notranjske in tužne Istre, ki so — upamo da le začasno — še odtrgane od svoje matice.

Glavno skupščino je otvoril prvi podpredsednik, profesor Bogumil Remeč, ki je konstatiral sklepčnost in določil za zapisnikarja Zvezinega tajnika Ant. Kralj, za overovatelja zapisnika pa gg. Konrada Texter in Evgena Legat.

Nato je podal kratko sliko o dosedanem delovanju zadrुžništva tekom dolgoletne vojske. Zadrुžništvo je v tem času poslovalo bolj kot nabiralnica ljudskega denarja. V prospeh kmetijstva in obrtnijstva se ni dalo dosti storiti vkrub velikanski množini odvišnega denarja, ki ga je sedaj pri Zvezi nad 70 milijonov kron. Če bi bila ta denarna sredstva dobro organizirana, bi se dalo doseči marsikaj koristnega. Bolj intenzivno delo za prospeh našega narodnega gospodarstva pa se bo moglo pričeti šele, ko se bodo določile meje Jugoslavije in se bodo uredila vprašanja, ki so v zvezi z valuto.

Sedaj smo združeni s Hrvati in Srbi v eno državo. Od srbskega zadrुžništva pričakujemo, da bo ugodno uplivalo na našo organizacijo. S hrvatskimi in srbskimi zadrugarji bomo morali kmalu stopiti v ožji stik, ker nam bo skupno rešiti mnoga važna vprašanja: zadrुžni zakon, davčne zakone i. t. d. Tako bomo tudi mi zadrugarji pomagali graditi novo, močno, demokratično Jugoslavijo.

Sledilo je dvoje aktualnih predavanj.

Nadrevizor g. Pušenjak je govoril „O združnem delu po vojski,“ dr. Jakob Mohorič pa „O denarnem položaju in vojnem posojilu.“ Obe predavanji se objavita v našem listu. Tu omenimo le, da sta oba govornika s svojimi izvajanji vzbudila dolgo, vsestransko debato, v katero so posegali številni zastopniki zadrug.

Med tem je stopil v zborovalno dvorano predsednik Zveze, ministrski podpredsednik dr. Anton Korošec, od zbranih skupčinarjev burno pozdravljen in prevzel predsedstvo zborovanja.

Zadružna banka.

Nato poroča podpredsednik prof. Remec: Odkar je začelo združništvo procvitati, se je vedno bolj čutila potreba po banki, ki bi služila združnim interesom. Taka potreba se kaže pri nalaganju denarja, ki mora sedaj v zasebne banke in se ne porablja za interese združništva. Odvisni smo od bank tudi pri zmenjavi denarja, n. pr. pri kupčijah z inozemstvom, pri določanju obrestne mere i. t. d. Ako bi si ustanovili svojo banko, bi se njeni dobički porazdeljevali med združne organizacije, oziroma bi prišli v prid njihovim članom. Vse te stvari so se pletle že dolgo časa, kakor je obče znano. Rajnki dr. Krek se je živo zanimal za tako ustanovitev. Vsled političnih zaprek pri vladi pa se načrt ni mogel uresničiti, dasi so bila prvotna pravila s prošnjo za koncesijo vložena že l. 1909. Kasneje so se pri Zvezi sestavila nova pravila in se je banka po trudu Zveze res tudi ustanovila, toda so jo žal koncesionarji spravili drugam. Sedaj je dozorelo vprašanje, ali prevzamemo Ilirsko banko ali osnujemo nov bančni zavod.

Po nekaterih vprašanjih in pojasnilih sklene občni zbor, da se pooblasti Zvezino načelstvo, ukreniti vse potrebno, kar se mu glede bančnega zavoda zdi najbolj umestno.

Poročilo načelstva.

Načelstveno poročilo o delovanju Zveze v l. 1917 je podal ravnatelj Evgen Legat, ki je izvajal:

V letu 1917 nismo imeli vojske samo zunaj mej, ampak tudi doma v združništvu. Nastal je bil hud razdor, ki je skoro grozil uničiti Zadružno zvezo. Mislim, da ga ni med nami, ki bi ne vedel, kdo je povzročil razkol. Dr. Krek to gotovo ni bil, saj je vse pretrpel, da bi ga zabranil.

Raspoloženje za razdor se je pripravljalo že dolgo preje, javno pa se je pojavil na glavni skupščini Zveze 30. decembra 1916, torej ravno pred dvema letoma. Kmalu nato, 16. januarja 1917 je nasprotna struja imela v deželnem dvorcu sestanek, na katerem so določili svoje zahteve in zagrozili, ako se jim v vseh točkah ne ustreže, da bodo ustanovili svojo kranjsko zvezo. Te zahteve so stavili do dr. Kreka osebno, ki pa naravno vsled veliki odgovornosti ni mogel se sam pogajati, ampak je to prepustil skupni seji odbora in nadzorstva. Ta seja se je vršila 21. februarja 1917. Stališče ki ga je ob tej priliki zavzelo Zvezino vodstvo, smo sporočili vsem članicam potom posebne okrožnice. Zveza je hotela

stopiti z nasprotno strujo v pogajanja, česar pa le ta ni hotela, ter je vložila predlog za registracijo svoje zveze, še predno so se pogajanja sploh pričela. Zdaj se je začela brezprimerna agitacija proti Zvezi, da bi odstopilo od nje kolikor mogoče veliko kranjskih zadrug.

Dr. Krek je sklical med to gonjo dva sestanka raznih zaupnikov, da pojasni vsa sumničenja in laži nasprotnikov, toda bilo je vse zastoj. Ravno on je največ trpel pod tem udarcem in njegovo zdravje je začelo hitro pešati, dokler ga ni ugrabila smrt 8. oktobra 1917.

Uspeh razdora je bil, da je izstopilo iz Zveze 169 zadrug na Kranjskem toda je bilo med temi odpovedmi 40 neveljavnih. Če je uspeh koristil našemu združništvu, to bo kmalu pokazala prihodnost. Za morebitno škodo pa, ki bi morda nastala iz razdora, delamo odgovorne tiste faktorje, ki so iz osebnih ali političnih razlogov povzročili razkol.

Vsled izstopa nekaterih članov načelstva je bilo treba načelstvo izpopolniti. V odborovi seji dne 27. februarja 1917 sta bila v načelstvo izvoljena dr. Anton Korošec, drž. in dež. poslanec v Mariboru in Fr. Šmodej, urednik v Celovcu, mesto načelstvenega ravnatelja pa je prevzel poročevalec.

Poslovanje zveze v l. 1917 je stalo močno pod vplivom opisanega razdora. Stanje vlog, ki je tekom vojske vedno naraščalo, je bilo po izstopu odpadlih zadrug nekoliko padlo, kajti izstopivšim zadrugam smo izplačali takoj vse njihove naložbe brez vsakega zadržka in teh naložb je bilo nad 22 milijonov krou.

Deželni odbor kranjski je hotel še novembra meseca l. 1917 izvršiti revizijo vkljub temu, dasi nam že več let zaporedoma ni izplačeval pogojene podpore letnih 12.000 K. Vočigled preteklim dogodkom revizije seveda nismo mogli pripustiti. Vsled tega nam je deželni odbor koncem l. 1917 odpovedal vseučiliški zaklad, katerega smo takoj izplačali v znesku 689.502.51 K.

Vkljub odpadu mnogih članic se obseg poslovanja ni zmanjšal, da, še pomnožil se je, kakor je izpoznati iz prometa, ki je dosegel svoto 396 milijonov krou. Tudi uspeh poslovanja je bil ugodnejši kakor prejšnje leto, ker izkazuje bilanca 33.531.59 K čistega dobička.

Obrestna mera za vloge v tekočem računa je ostala celo leto neizpremenjena. Pač pa so jo bile znižale mnoge članice. Zveza je na obrestih izplačala članicam 81.594.09 K več nego jih je sama dobila.

Mnogo dela je dalo Zvezi tudi lani vojno posojilo. VI. voj. posojila se je potom Zveze podpisalo 2.773.950, VII. pa 3.180.000 K. Pri tem poslu je Zveza le posredovala kakor drugi denarni zavodi. Opozarjala je članice, naj ne podpisujejo preko meje svojih rezervnih zakladov in je v mnogih slučajih naravnost črtala preveliko podpisano svoto.

Ker smo imeli na razpolago samo dva revizorja, dalje vsled vojnih razmer in težav pri potovanju, se lani ni moglo izvršiti toliko revizij kakor smo želeli. Vseh revizij je bilo na Kranjskem 22, na Štajerskem 26, na Koroškem 5, v Istri 8, vsega skupa torej 61. Poleg tega je bilo več zadrug v Istri na kratko

pregledanih, dasi je bilo potovanje po tej pokrajini zelo otežkočeno, ponekod celo popolnoma onemogočeno. Vendar smo skušali posamezne zadruge privedi do rednega poslovanja tako, da se je tu in tam marsikaj izboljšalo.

Poročilo nadzorstva.

Za nadzorstvo je poročal njega predsednik prof. Fr. Verbič:

Nadzorstvo je l. 1917 imelo 12 sej, med njimi 4 skupaj z načelstvom.

Tudi nadzorstvo se je trudilo mnogo, da bi se polegel nesrečni razdor v združni organizaciji, toda bilo je vse zaman, strasti so bile že preveč razpaljene in ni se mogla več uveljaviti trezna sodba. Boj nasprotnikov Zadružne zveze je bil postal političen, združne koristi so jim bile izginile izpred oči.

Nadzorstvo je v l. 1917 redno vršilo svoje pregledniške posle. Blagajniško stanje smo našli vselej v redu.

Bilanco za l. 1917 sta pregledala podrobno 2 člana nadzorstva; v daljši seji z dne 12. decembra pa jo je pregledalo vse nadzorstvo in jo našlo v popolnem skladu s knjigami in knjigovodsko pravilno sestavljeno ter jo je odobrilo.

Hi sklepu še eno pripombo! Žalostne izkušnje v združništvu so nas izučile, da ni nikoli preveč povdarjati, da naj opravlja vse posle celo načelstvo; če se poveri izjemoma kak posel ravnatelju, naj le ta v najkrajšem času o svojih ukrepih poroča načelstvu. Vsi sklepi pa morajo biti v zapisnikih točno zabeleženi. Kjer vlada pravi združni duh, se bo to itak zgodilo. Nadzorstva pa naj pazijo povsod, da bodo zadruge v tem duhu poslovale. Le red, nesebično delo in pravi združni smisel bo pomagal izvršiti velikanske naloge, ki čakajo združništvo v novi državi.

Poročilo nadzorstva vzame skupščina na znanje soglasno.

Računski zaključek.

Ravnatelj Evgen Legat prečita računski zaključek in bilanco za l. 1917. ter pojasni posamezne postavke, na kar se bilanca za l. 1917. soglasno odobri. Glede čistega dobička v znesku 33.531 K 59 v se sklene, da se ima dati v splošni rezervni zaklad 30.000 K, dočim se 3.531 K 59 v odkaže posebnemu likvidacijskemu rezervnemu zakladu, ki je osnovan v ta namen da se iz njega pokrivajo izgube, nastale vsled neizterljivih terjatev pri zadrugah, nahajočih se v likvidaciji.

Celokupni promet v l. 1917. je znašal 396.830.106.48 K, stanje deležev koncem leta je bilo 364.580 K, rezervnega zaklada 197.637.72 K, združnega sklada pa 37.303.14 K. Stanje vseh vlog pri Zvezi je znašalo 52.843.963 K, vseh kreditov 23.175.478.69 K, naloženega denarja 23.405.601.28 K, efektov 5.054.697 K, poštne hranilnice 1.488.571.62 K, nepremičnega inventarja 205.800 K.

Zveza je koncem l. 1917 štela 456 zadrug, med njimi na Kranjskem 198, na Štajerskem 120, na Koroškem 43, na Goriškem 6, na Tržaškem 6, v Istri 79 in 4 v Dalmaciji.

Volitve v odbor in nadzorstvo.

Mesto izstopivših odbornikov se znova izvolijo vsi prejšnji, razun g. Matija Kump, mesto katerega se izvoli Anton Sušnik, predsednik višjega šolskega sveta v Ljubljani, tako da obstoji odbor iz sledečih gg.: dr. Anton Korošec, podpredsednik ministerskega sveta SHS, Bogumil Remec, gimn. profesor v Ljubljani, Anton Sušnik, predsednik višjega šolskega sveta v Ljubljani, Evgen Legat, katehet v Ljubljani, dr. Josip Hohnjec, profesor v Mariboru, Janko Jovan, ravnatelj Vojnega žitnega zavoda v Ljubljani, Valentin Zabret, župnik v Št. Vidu nad Ljubljano, Franc Demšar, posestnik, Češnjica, Josip Grašič, častni kanonik, Beram (Istra), Gustav Koller, duh. svetnik, Podraga pri Vipavi, Anton Pirnat, župan, Homec, Jernej Podbevšek, župnik, Kostanjevica. dr. Pogačnik, poverjenik za deželno brambo, Ljubljana, Janez Štrcin, posestnik, Kapljas pri Komendi, Franc Smodej, urednik v Celovcu.

Pri volitvi enega člana nadzorstva izvaja predsednik dr. Korošec: Voliti je naslednika pokojnemu Ivanu Žel, kanoniku v Velikovcu. Mlad je bil naš Ivan, kljub temu je prevzel v velikovškem okraju skrb za zadružništvo. Ni bil samo skrben voditelj velikovške posojilnice, tudi drugim je bil vesten svetovalec in trdna opora. Našemu dragemu Ivanu, velikemu rodoljubu, kličem v spomin: Slava! (Zborovalci se dvignejo).

V nadzorstvo se mesto Ivana Žel izvoli soglasno g. Ivan Brodar, posestnik v Hrastju pri Kranju.

Slučajnosti.

Delegat Texter (Višnja gora) želi, naj bi Zadružna zveza delala na to da se pri poučnih predavanjih po kmetih napravi boljši red kakor je bil doslej in se določi delokrog posameznih organizacij in strokovnjakov. Podpredsednik Remec odgovarja, da se je s to zadevo že bavila Gospodarska zveza, ki se je obrnila do Slovenske kmetijske družbe v Ljubljani s predlogom, naj bi se družba omejila na svoj pravi, t. j. vzgojni in poučni smoter, stvari komercijelnega značaja pa naj bi se prepustile zadružništvu.

Daljša debata se je vnela o obrestni meri za vloge, zlasti o tem, če se ne bi dala uvesti pri vseh posojilnicah enotna obrestna mera. Po pojasnilih raznih govornikov, ki so slikali razmere vsak v svojem kraju, je konstatiral podpredsednik Remec, da se je pokazalo, da se enotna obrestna mera za vloge pri vseh posojilnicah ne da uvesti. Prepusti se naj torej Zvezi, da v posameznih dvomljivih slučajih primerno pouči prizadete posojilnice, kako naj se ravnaajo pri ureditvi tega vprašanja.

Predsednik dr. Korošec: V predavanju nadrevizorja Pušenjaka se je omejnala tudi koncentracija zadružništva. V tem oziru izjavljam, da smo mi za popolno koncentracijo in smo v tem smislu tudi že nastopili; zlasti smo tudi za to, da se eliminirajo politični boji iz zadružnih vrst. Videli smo, da je strankarstvo

vedno škodilo, enkrat nam, drugič drugim. Zadrugištvo se mora dvigniti nad politične stranke. Če glede koncentracije doslej še ni prišlo do jedinstva, ni naša krivda. V bodoče bo treba iskati ožjega stika s srbskimi in hrvatskimi zadru-garji, ker nam bo rešiti mnogo skupnih nalog.

Z ozirom na več vprašanj glede vojnih posojil in valute je odgovarjal predsednik dr. Korošec: O rešitvi finančnega vprašanja so se vršili razni posveti ne samo pri nas, ampak tudi v Zagrebu pri Narodnem veču. Vsi ti posveti pa so bili le informativnega značaja. Finančna vprašanja bo treba hitro rešiti in se skupni finančni minister zelo zanima za čimprejšnjo ureditev teh zadev. — De- legat dr. Mohorič poroča, da se bo priporočalo izvršiti popis obligacij vojnega posojila za vso Jugoslavijo. Kakor se sliši, je tudi finančno ministrstvo za tak popis. Tudi Italijani so v zasedenem ozemlju odredili, da so se morali prijaviti oblastvu vsi papirji, pri katerih je bivša monarhija kakorkoli prišla v poštev kot dolžnica. — Predsednik dr. Korošec pojasnjuje dalje: Vse, kar se je doslej go- vorilo ali pisalo o tem vprašanju, so bila le zasebna mnenja. Kaj konkretnega se doslej ni dalo še nič ukreniti, ker je finančni minister odsoten. Iz krogov entente se ve, da vlada ondi veliko zanimanje za predvojne dolgove bivše monar- hije; ententa bo zahtevala, da se predvojni dolgovi popolnoma poplačajo in da morajo to storiti nove države, ki so nastale na ozemlju Avstro-Ogrske. Na voj- nih posojilih pa ententne države nimajo nobenega interesa in za to se za ure- ditev tega vprašanja ne zanimajo. O plačilu vojnih posojil so pri nas mnenja jako različna. — Delegat dr. Stanonik (Hurjul) priporoča, naj bi se pri plačilu vojnih posojil postopalo po enotnem principu. Izjeme se skoraj ne morejo delati, sicer bi se škodovalo ogromno malemu možu. Pri podpisovanju vojnih posojil je bil za mnoge posojilnice motiv ta, da bi dosegle ugodno obrestovanje odviš- nega denarja. Kaj bi pomenilo za nje, izgubiti vsa vojna posojila, veste sami. — Podpredsednik Remeč izvaja: Če bo ostalo vojno posojilo neporavnano, bo sledil splošen konkurz vseh denarnih zavodov brez izjeme. Kakšne bi bile posledice, si je lahko misliti. Veliko vprašanje je, če bi bili v interesu Jugoslavije, da pridemo vanjo vsi kot berači. Pomisliti je tudi treba, da bodo druge dežele prinesle s seboj v našo novo veliko državo velike dolgove.

Opozarjati se mora tudi na okolnost, da se je ob podpisovanju delalo z velikanskim pritiskom in da odbori posojilnic niso mogli svobodno odločevati. Slednjič povdarja, da je to vprašanje v veliki meri tudi politično. Navzočega predsednika dr. Korošča prosi, da naj on in vsa naša delegacija deluje pri osrednji vladi v smislu izvajanj, ki so se čula na današnji skupščini.

Več delegatov je želelo pojasnil o grozečih izgubah pri neki zadrugi organizaciji, na kar so jim Zvezini funkcionari vso zadevo pojasnili.

Delegat Irman (Šmartno na Paki) je opozoril, da hodijo po deželi agentje, ki se izdajajo kot zaupniki Zadrugi zveze in prigovarjajo ljudem, naj se zava- rujejo za vojno posojilo. Podpredsednik Remeč odgovori, da takega pooblastila nima od Zveze nihče. Če bi se kje naletelo na osebo, ki hoče Zvezo izrabljati, naj se da dotičnik aretirati.

Ker se ni nihče več oglasil za besedo, je zaključil predsednik glavno skupščino s pozivom na vse zadrugarje, naj delajo resno in previdno, ker čakajo združništvo še teški časi.

O denarnem položaju in vojnem posojilu.

(Predaval na redni glavni skupščini Zadrugne zveze dne 30. decembra 1918 dr. Jakob Mohorič).

O malokateri stvari se novejše čase toliko govori in piše, kot o valutnem vprašanju in vprašanju vojnih posojil. Ni čuda, saj pregovor pravi: kar je na srcu, je na jeziku, in da so ta vprašanja na srcu zlasti vseh tistih, ki v našem narodnem gospodarstvu igrajo kake odgovorne vloge, je samo po sebi umevno. Imamo pa tudi pregovor: če se veliko govori, se ali veliko ve, ali veliko laže. Gotovega se o rešitvi obeh vprašanj ne ve mnogo, vendar ne bi na nikak način hotel trditi, da se o bodoči rešitvi teh vprašanj ravno laže, ne, pač pa se o tem mnogo modruje, ugiba in prorokuje. Različni strokovnjaki in ljudje, ki hočejo kot taki veljati, razširjajo svoja osebna mnenja kot dognane resnice, povdarjajo in podčrtavajo znake, ki po njihovih mislih govore za pravilnost njihove domneve in ljudje, ki nimajo toliko narodno-gospodarske izobrazbe, da bi mogli ustvarjati samostojne sodbe, se razburjajo dostikrat brez prave potrebe. Opozarjati moram na žalostno razvado v našem političnem življenju, da se jako pogosto umetno vzbuja razburjenje ali se vsaj umetno veča in potem skuša izrabiti kot sredstvo v političnem boju. Ta navada se je žalibog polastila tudi finančnega vprašanja. In v tem oziru moramo popolnoma pritrditi dr. Tavčarju, ki je obsodil vse tiste, ki razširjajo na tem polju razburljiva mnenja, kot nevarne škodljivce, ki bi se jim moralo to škodljivo in nevarno delovanje preprečiti in onemogočiti. Naj se namreč zgodi, kar hoče ali more, eno je gotovo, nevarnost in škoda bo tem manjša, čim večjo mirnost in rabsodnost bodo prizadeti ohranili, da bodo mogli svojo korist uspešno ščititi. To rabsodnost pa vsakdo manjša in spravlja v nevarnost, kdor trosi okrog razburljiva mnenja brez prave podlage.

Moja naloga je, podati poročilo o sedanjem položaju teh vprašanj brez vsakega „strokovnjaškega“ prorokovanja o načinu rešitve teh vprašanj.

Najbolj vzbuja domišljijo vprašanje vojnih posojil. Glede predvojnih državnih dolgov stare monarhije, med katere prištevamo avstrijske, ogrske in avstro-ogrske državne rente ter bosenske deželne obligacije, se splošno priznava, da jih bodo na njenem ozemlju nastale nove države morale prevzeti in po gotovem ključu med seboj razdeliti, ker so na prevzetju teh dolgov interesirane tudi države entente in nevtralei. Glede vojnih posojil je pa vprašanje bolj kočljivo. S pravnega stališča se da vojnim posojilom precej oporekati. Izdana so bila brez odobrenja ljudstva, tudi po sklicanju parlamenta so glasovali Jugoslovani in Čehi vedno proti vsem vojnim izdatkom. Ententa in nevtralei imajo na prevzetju vojnih posojil primeroma malo interesa, ker vojnega posojila Nemčije in Avstro-Ogrske niso podpisovali. Vsi, ki stoje na stališču, naj se vojna posojila

ne prevzemajo, navajajo med razlogi za nepriznanje vojnih posojil, da je težko stopiti pred Srbe z zahtevo, naj se vojna posojila, ki so bila vendar naperjena proti njim, priznajo, prevzamejo in izplačajo; dolgove prevzemati je neprijazno opravilo, zadolžiti se za povračilo stroškov, ki so bili namenjeni za pogubo prevzemnikovo, je pa že celo neprijetno. Med Srbi se baje javlja precej močna zahteva, naj se tisti, ki so podpisovali vojna posojila, kot veleizdajalci kaznujejo. Seveda se more ta zahteva nanašati samo na Srbe iz kraljevine, ki so pod okupacijo podpisali nad 100 milijonov avstrijskega vojnega posojila. Po mojem mnenju je ravno to dejstvo za nas veliko opravičilo. Srbom iz kraljevine pač ne bo mogel nihče očitati prevelike ljubezni do razpadle monarhije ali do Nemcev in Madžarov. Da so kljub temu podpisali toliko vojnega posojila, ravno kaže, kako silen je bil pritisk. In vpoštevati je treba, da so vojaški upravniki razpadle monarhije v Srbiji morali čutiti vendar veliko večjo odgovornost pred javnostjo celega sveta kakor doma v lastni državi.

Če bi bilo podpisovanje vojnih posojil res popolnoma stvar proste volje in če bi se bilo smelo o tem vprašanju že med vojno popolnoma prosto razpravljati, potem bi v resnici noben pameten človek ne mogel zastopati stališča, naj se vojna posojila tudi le v najmanjšem delu prevzamejo. Vsi tisti, ki imajo toliko splošne izobrazbe, da so za svoje politične sodbe in dejanja odgovorni in ki so v veri v bodočnost stare monarhije podpisovali vojna posojila, bi po vsej pravici zaslužili kazen, da podpisane zneske izgube. Da bi enako kazen zaslužili vojni dobavitelji in veliki kapitalisti, ki so vojna posojila podpisovali samo z malimi odstotki svojih vojnih dobičkov ali kot odškodnino, da jih država ni prijemala radi navijanja cen in oderuštva, s katerim so se za podpisane svote stotero in tisočero odškodovali, je jasno.

Dozdaj je še vsak najekstremnejši zastopnik stališča, naj se vojna posojila ne prevzemo, priznal, da bi bilo pri mladoletnih varovancih, katerim so varstvena sodišča založila sodno hranjene vsote v vojna posojila, treba napraviti izjemo, ker tem nihče ne upa pripisovati kake politične ali vojnooderuške krivde.

Denimo, da bi bili vsi drugi podpisovalci vsaj deloma krivi, kar bi bilo po mojem mnenju nemogoče dokazati, ali naj bodo vsi enako kaznovani, oni, ki so grešili radevolje in oni, ki so se vdali le največjemu pritisku. Pri pravnih osebah, kot so zadruga, hranilnice, občine, okrožja in različni zakladi (podporni, pokojninski itd.) je razlika z mladoletnimi varovanci malenkostna. Če so varstveni sodniki neodgovorni za svoje tozadevne ukrepe, bi se tudi organi, ki so izvrševali voljo teh pravnih oseb, mogli uspešno zagovarjati. Večkrat je bil položaj tak, da če bi ti ne bili nič podpisali, bi bili odstavljeni in na njihovo mesto postavljeni birokrat bi bil podpisal mnogo več, storili so malo zlo, da preprečijo hujše. Država je vpregla v službo agitacije za vojna posojila ves aparat, vse javne činitelje, časopise itd. Ali naj bodo uspehi te agitacije sedaj kaznovane žrtve, dočim se zavedamo, da vseh, ki so stali v tej službi, ne moremo zasledovati, k večjemu one, ki so svojo službo prevneto vršili.

Brez ozira na vprašanje krivde, ki ga po mojem mnenju ni mogoče pra-

vično rešiti, je treba vpoštevati posledice, ki bi nastale, če bi se vojna posojila kratkomalo črtala. Vojni dobički in velekapitalistični zavodi so se za morebitni popolni propad vojnih posojil že vnaprej pokrili in zavarovali z dobički. Mali ljudje in kreditne ter gospodarske organizacije njihove, ki se po svoji naravi ne morejo pečati s špekulacijo, tega niso mogle storiti.

Če bi v sedanjih razmerah vojna posojila popolnoma propadla, bi naše združništvo in tudi druge občekoristne kreditne organizacije malega in srednjega stanu tega udarca skoraj ne mogle prenesti, dočim bi ga organizacija velikega kapitala vzdržala. V najboljšem slučaju, ki je po mojem mnenju komaj mogoč, da bi namreč združništvo popolno razveljavljenje vojnih posojil preneslo in vzdržalo, bi izšlo iz te krize v primeri z veliko kapitalistično organizacijo skrajno oslABLJENO. Zato bi z demokratičnega stališča morali zahtevati, da se vprašanje vojnih posojil reši v demokratičnem duhu, varujejo naj se pri tem združništvo in kreditne organizacije malih ljudi, h pokritju po vojnih nastalih dolgov naj se pritegnejo vojni dobičkarji in veliki kapital.

Kako se bo to vprašanje v resnici rešilo, se gotovega nič ne ve. Nasproti tistim, ki prorokujejo ekstremno rešitev v enem ali drugem smislu, lahko rečemo, da se nobena juha tako vroča ne je, kot se skuha. Vprašanje je gospodarsko-politično in zato moramo terjati od političnih zastopnikov, ki jim je združništvo pri srcu, da vse store, da se to vprašanje reši v združnem smislu.

Kar se denarja tiče, smo v položaju neurejene valute, ki po svoji naravi mora pouzročati pomanjkanje blaga in na debelo podpirati oderuštvo v vseh mogočih oblikah. Srčna želja vseh poštenjakov, ki se ne okoriščajo z neurejenimi razmerami, je, da se najhitreje uredi naša valuta in napravi konec zlorabam. Kdaj bo to mogoče je drugo vprašanje.

Novo valuto bomo morali zgraditi na kreditu. Podlaga kreditu je ugotovljena gospodarska moč. Predno pa moremo ugotoviti gospodarsko moč države SHS, se mora končati zapuščinska razprava po razpadli monarhiji, da se odloči koliko bremen in aktiv bo nam po njej pripadlo in ugotoviti se mora premožensko stanje dosedanje kraljevine Srbije, koliko bo dobila vojne odškodnine in kakšen bo njen obračun z zavezniškimi državami, s katerimi je upravljala in upravlja še danes mnogo stvari skupno. S sklepom svetovnega miru bomo dobili že precej zanesljive podlage. Tudi od političnih uspehov, ki jih bomo dosegli, bo precej odvisno. Gotovo je, da bo v splošno korist, če se ugotavljanje čim prej začne in kar najbolj pospeši. Ugotavlja se že polagoma količina vojnih posojil in drugih državnih rent v našem območju, v kratkem se bo začelo ugotavljanje papirnatega denarja na našem ozemlju. Čuli smo, da je ministrstvo iz Belgrada že vprašalo v Parizu in Pragi, v kolikem času bi nam kaka tiskarna mogla preskrbeti potrebno množino asigntov, za katere bi potem zamenili v svrhu ugotovitve vse bankovce stare monarhije na našem ozemlju. Če bo preveč težav, se bodo bankovci ožigosali ali štempljali, da se bo dognalo, koliko jih je in da se bo nov dotok iz Nemške Avstrije in Madžarske omejil. S tem stvar še ne bo dovršena, najbrže bo pa že ta začetek na visoke cene ugodno vplival. Toliko je gotovo, čim bolj se bo

ugotovljenje izpopolnjevalo, tem bolj se bo kurz našega denarja višal, tem bolj bodo cene padale. Kadar bomo imeli državo v vseh ozirih urejeno in konsolidirano, bomo lahko dosegli tudi urejeno in dobro valuto ter zdravo narodno gospodarstvo.

Po dosedanjem razvoju valutnega vprašanja smemo pričakovati, da se valutno vprašanje ne bo končalo in rešilo s katastrofo. Kurz naše papirnate krone bo sicer nizek, pa saj je nizek že sedaj in če bomo dobili novo valuto po visoki ceni, se bodo nasprotno tudi cene blaga znižale in ker se bo to vršilo ravno v času, ko bo blago spet prišlo v zadostni meri na trg, se bo vprašanje mirno rešilo. Da bi pa denar zgubil vso vrednost, ni mogoče, ker ima tudi ententa interes na tem, da naša država ne postane država beračev ampak država z zdravim narodnim gospodarstvom in vsemi pogoji za lepo bodočnost.

Miloš Stibler:

Delni načrt za jugoslovanski združni program.

Posledica vse naše zgodovine je, da je tudi združništvo v posameznih delih nove jugoslovanske države sila različno organizirano. Ta različnost se kaže v pravnem in gospodarskem oziru. S tega stališča imamo toliko združnih okolišev, kolikor je bilo do nedavnega časa v postavodajnem oziru samostojnih jugoslovanskih zemelj. In teh je bila cela vrsta: Avstrija s svojim jugoslovanskim prebivalstvom, Hrvatsko-Slavonska, Ogrska z jugoslovanskim prebivalstvom, Bosna-Hercegovina, Stara Srbija, Turčija-Makedonija (Nova Srbija), Črna gora, Albanija. Torej nič manj, kakor osem različnih okolišev. Špecijalne združne zakone sta imela le Avstrija in Srbija. Srbski združni zakon je mnogo modernejši, kakor avstrijski. Ogrska, Hrvatsko-Slavonska in Bosna-Hercegovina so brez združnega zakona, kar je na tamkajšnji združni razvoj zelo neugodno vplivalo. Združništvo se je precej močno razvijalo, toda vsled pomanjkanja eksaktnih, primernih zakonitih določb je bil razvoj le prepogostokrat pomanjkljiv. V Albaniji o združništvu sploh ni govora, v Novi Srbiji malenkostno; v Črni gori je bilo v zadnji dobi pred vojsko nekaj več zanimanja. Zelo močno je združništvo razvito v Srbiji in v avstrijskih jugoslovanskih pokrajinah.

Istotako so splošnogospodarske razmere zelo različne. V pokrajinah, ki so bile nedavno še pod turško oblastjo, nas spominjajo sedanje gospodarske prilike na čase, kakoršni so vladali v zapadni Evropi pred francosko revolucijo. Niti v Bosni, ki je bila vendar že od l. 1878. pod oblastjo kulturne velesile, še srednjeveško kmetsko vprašanje ni rešeno. Istočasno pa najdemo pri zapadnih delih Jugoslovanstva v gospodarstvu skozinsko napredne naprave in moderno mišljenje. Na jugovzhodu nove države še stojimo pod vtisi bojov za svobodo osebe in zemlje, na zapadu osvobojene domovine pa že postaja vprašanje moderne socializacije narodnega gospodarstva aktuelno. Ni je menda države na

svetu, ki bi bila v posameznih svojih pokrajinah po svojih gospodarskih razmerah tako raznolična, kakor je Jugoslavija v začetku svojega obstoja.

Podobne razmere najdemo precej na vseh poljih narodnega življenja. Interes države zahteva, da se te zgodovinsko popolnoma razumljive razlike med posameznimi pokrajinami premoste, izenačijo. Na vseh poljih bo treba takega izravnalnega dela, treba ga bo tudi v združništvu. Država sama ima na tem vprašanju največji interes.

Glede združništva naj bi se to izravnalno delo poverilo državnemu združnemu svetu (državno združno vijeće). Le-ta se ustanovi postavodajnim potom. Naloge takega zavoda bi bile: Pripraviti enoten združni zakon za celo državo; oddajati vladi in narodni skupščini (parlamentu) bodisi na povabilo, bodisi iz lastne inicijative mnenja v vseh postavodajnih in upravnih zadevah, ki se tičejo združništva; širiti združno umevanje s strokovnim literarnim delom, v to svrho izdajati strokovni list in spise ter urediti osrednjo, v učne svrhe vsakomur pristopno strokovno združno knjižnico; izdajati statistiko vsega v državi obstoječega gospodarskega združništva; ustanovljati in upravljati združne šole.

Organizacija je za vsako v državi obstoječo gospodarsko zadrugo, za vsako zvezo zadrug in vsako gospodarsko centralo obvezna. Državni združni svet se upravlja po avtonomnih načelih. V to svrho volijo zadruge v državni združni svet svoje zastopnike. Glasovalna pravica se uredi pri poedinih zadrugah na podlagi števila v zadrugah včlanjenih združnikov, pri svezah in gospodarskih centralah po številu pridruženih zadrug. Urede se tri volilne skupine: za kmetijske, za obrtne in za konzumne zadruge. V vsaki skupini se voli po proporcionalnem načinu. Število mandatov za vsako skupino se določi sproti za vsako volitev na podlagi števila združnikov včlanjenih v poedinih zadrugah imenovanih treh skupin. Vsi izvoljeni tvorijo plenum državnega združnega sveta. Plenum voli predsedstvo sveta. V združnem svetu obstoje trije odseki, kmetijski, obrtni in konzumni, v katerih se obravnavajo specijelne zadeve teh skupin. Državni svet in odseki se shajajo k sejam po potrebi, da se rešujejo tekoče zadeve. Stroški državnega združnega sveta se krijejo z dokladami zadrug, zvez in central po določbah, kakor jih sklene državni združni svet za vsako proračunsko dobo sproti, morebiti tudi s prispevki iz državnih sredstev.

Cela naprava je torej mišljena po vzorcu staroavstrijskih trgovskih in obrtnih zbornic ali nemških kmetijskih zbornic. Bi se s tem ogrožala samostojnost zadrug? Nikakor ne. Nikogar se ne sili v zadrugo, nikogar se ne sili k ustanavljanju zadrug. Je pa zadruga enkrat ustanovljena, tedaj se mora uvrstiti v združno organizacijo. Preteklost nam nujno kliče, da so take zakonito obligatne dolžnosti za vse višje vrste združnih organizacij neobhodno potrebne, ako želimo uspešnega dela. Poglejmo žalostne razmere v slovenskem združništvu! Na drugi strani pogledjmo v Srbijo! Tam je obligatna zvezna organizacija določena po združnem zakonu tako, da je izključeno ustvariti konkurenčno zvezo. Nihče si ne bo upal trditi, da je bilo to srbskemu združništvu v kvar. Takih obligatnih določb bomo rabili tudi v ostalih delih Jugoslavije, rabili jih bomo posebno še

pri najvišji zadrudni organizaciji v državi iz že navedenih razlogov. Samostojnost zadrug ne bo s tem prav nič trpela, kajti glasom zgoranjega nasveta bi se tudi taka obligatna naprava upravljala od zadrug samih po avtonomnih načelih. Ali trpi samostojnost, gospodarska in politična samostojnost trgovcev in obrtnikov radi obstoja trgovskih in obrtnih zbornic? Gotovo ne, pač pa je zastopstvo interesov tega stanu v taki obligatni napravi mnogo močnejše in uspešnejše, kakor je to mogoče v svobodni združitvi.

Naj bi se o predlogu razpravljalo. Velike naloge čakajo zadrudništvo. Vsled svetovnih dogodkov zadnje dobe se niso izpremenile le vse politične razmere narodov in držav, temveč pripravljajo se tudi najdalekosežnejše spremembe v gospodarskem življenju celega sveta. Zadrugam bodo v novem prevratu odkazane posebne naloge. Kos bodo tem nalogam le tedaj, ako bodo imele mogočne trdne organizacije, kakoršnih brez posebnih zakonskih odredb ne moremo doseči.

Naredba poverjeništev za notranje zadeve za finance o žigosanju (štempljanju) in štetju bankovcev (papirnega denarja) avstr.-ogr. izvora.

Da se omeji vsota omenjenih bankovcev v območju Narodne vlade SHS v Ljubljani, se po naročilu kr. ministra za notranje zadeve odreja to-le:

I. Bankovci vseh vrst in izdaj, glaseči se na krone avstro-ogrske banke, se bodo v roku, ki se še določi, žigosali (štempljali).

Po tem roku državne in druge blagajnice javne uprave nežigosanih bankovcev ne bodo več sprejemale v plačilo, niti jih zamenjavale v novce nove zakonite veljave, čim se ta uvede.

II. Žigosalo se bo na temelju pismenih izjav vsakega posameznega imetnika, katerih obrazec se določi pozneje za vsako občino posebe, in sicer:

1. v okolišju mestne občine ljubljanske po organih, ki jih določi mestni magistrat sporazumno s finančnim deželnim ravnateljstvom;

2. v okolišju mestnih občin mariborske, celjske in ptujske po okrajnih glavarstvih, ki imajo tam svoj sedež;

3. v vseh drugih primerih po občinskih predstojnikih.

Glede inozemstva in ozemlja SHS, zasedenega po tujih silah, se pooblašča poverjenik za finance, da ukrene, kar je potrebno.

III. Občinski predstojniki (točka II. št. 3) opravljajo posle žigosanja pod nadzorstvom in po navodilih nadrejenega okrajnega glavarstva, ki sme v to svrhu zlasti odrediti, da za okoliše ali skupine prebivalstva, kakor jih samo določi, izvrši žigosanje zaupnik (točka IV.) ali da ta posreduje pri žigosanju.

Zaupnikov se smejo poslužiti tudi oblastva, ki jim je poverjeno žigosanje v okolišjih mestnih občin ljubljanske, mariborske, celjske in ptujske.

IV. Vsakdo brez izjeme je dolžan prevzeti zaupniški posel v zmislu točke III., ne da bi mogel zahtevati katerokoli nagrado. Če pa prebiva izven občine, kjer mora prisostvovati žigosanju, se mu izredni stroški za pot in prehrano povrnejo, kakor to še natančneje določi poverjenišтво za finance.

Zoper poziv za sprejem zaupniškega posla ni nobenega pravnega leka. Kdor bi se mu ne pokoril, se bo kaznoval z globo od 20 do 1000 kron.

V. Mestni magistrat ljubljanski in okrajna glavarstva smejo v svojem območju tudi odrediti, da delniške družbe, zadruga, društva in hranilnice, zasnovane po „regulativu“, izvedejo žigosanje same ali pa pod nadzorstvom zaupnikovim (točka IV.).

VI. V žigosanje je predložiti bankovce v občini (okolihu) bivališča, sicer se žigosanje lahko zavrne.

Žigosalo se bo v tistem redu, v kakršnem se imetniki bankovcev javijo pri pristojnem organu (točka II. in III.), in ob njih navzočnosti na ta način, da ta organ pritisne na vsak priloženi bankovec pečat, ki z njim običajno zaznamenuje došle spise (akte) ali ki ga je dobil od oblasti, navedenega v točkah II. in III. Če se pa glasi bankovec na deset ali več kron, je pristaviti pod odtisk pečata še tekočo številko zapisnika o žigosanju (točka VII.), vedno pa je bankovec takoj vrniti imetniku.

VII. V zapisniku je označiti ime in bivališče imetnikov, in sicer v tistem redu, v kakršnem so se prijavili, dalje za vsakega imetnika posebe št看ilo prinesenih bankovcev, njih vrednost po kosih in skupno vsoto. Obrazec preskrbi poverjeništvu za finance.

Zapisnik podpiše organ, ki mu je bilo poverjeno žigosanje; če pa je posredoval ali nadziral poleg tega organa zaupnik, sopodpiše tudi ta. Podpisom je pridejati čisti odtisk pečata, ki se je rabil za žigosanje.

VIII. Podpisane in sklenjene zapisnike je, izračunivši končno vsoto, s pečatom vred takoj izročiti pristojnemu političnemu oblastvu prve stopnje. Pečat se dene podčasno zaporo. Nadaljnje postopanje se uredi pozneje.

IX. Zapisniki (točka VII.) se v davčne svrhe ne smejo uporabljati. Vsi funkcionarji, zaposleni pri žigosanju in štetju, všt看vši zaupnike (točka IV.), so glede podatkov, ki pridejo v zapisnik, zavezani k najstrožji molčečnosti, sicer se bodo kaznovali z globo od 50 do 2000 kron ali z zaporom od enega tedna do treh mesecev ali z obema in, če so v javni službi, tudi še po disciplinarnih predpisih.

X. Da se zabrani zloraba pečatov, sme politično oblastvo I. stopnje od dne, ko zadobi ta naredba moč, postaviti vse graverske in podobne obrate svojega okrožja pod nadzorstvo, ki se mu zdi potrebno. Zoper dotični ukrep ni pravnega leka.

Izvršena ali poizkušena zloraba se kaznuje z globo od 100 do 5000 kron ali z zaporom od 14 dni do šestih mesecev ali pa z obema. Ako se je z zlorabo kršil kazenski zakon, odpade kazen v zmislu te naredbe, krivec pa se naznani državnemu pravdništvu.

XI. Kazni, zapretene v tej naredbi, naloži tisto politično oblastvo I. stopnje, ki mu je v dotični občini poverjeno žigosanje ali nadzorstvo nad njim (točki II. in III.) ali ki je odredilo nadzorstvo obrata (točka X.). Zoper razsodbo se lahko pritoži tekom osmih dni na finančno deželno ravnateljstvo.

XII. Vse posebne odredbe v zmislu točk II. III. in V. te naredbe, zlasti tudi ime in bivališče zaupnikov, je takoj objaviti v dotični občini na način, običajen za javna oznanila po možnosti pa tudi v Uradnem listu in v drugih časopisih, ki morajo sprejeti te objave brezplačno.

XIII. Vrhovno nadzorstvo žigosanja je poverjeno finančnemu deželnemu ravnateljstvu v Ljubljani.

XIV. Ta naredba, ki naj jo izvrši poverjenik za finance sporazumno s poverjenikom za notranje zadeve, zadobi moč s tistim dnem, ko se razglasi v Uradnem listu.

V Ljubljani, dne 3. januarja 1919.

Dr. Brejc s. r.

Dr. Kukovec s. r.

Izvršilna naredba poverjeništev za notranje zadeve in za finance o žigovanju bankovcev avstro-ogrskega izvora.

Izvršujoč naredbo z dne 3. januarja 1919., št. 250 (Uradni list XXXIII) o žigovanju bankovcev avstro-ogrskega izvora, odreja tako-le:

K točki I.

Žigovanje se prične takoj, zaključí pa dne 20. januarja 1919. zvečer.

K točki II. in III.

A) Tiskani obrazci za pismene prijave se bodo oddajali po 5 vinarjev komad pri političnih oblastvih I. stopnje in pri komisijah za žigovanje (glej točko B). Obrazec je izpolniti v zmyslu pouka na zadnji strani.

Ako bi obrazcev zmanjkalo, zadostuje podpisana pola papirja, na kateri označi prijavitnik svoje ime, priimek, stan, bivališče, hišno številko, število in skupno vrednost bankovcev po njih vrstah.

Ako se predlože zgolj bankovci p 1 K in 2 K, ali ako gre le za ne več kakor ducat višjih bankovcev (po 10, 20 K itd.), zadostuje ustna prijava.

Pisanju neveščim strankam naj gredo komisije na roko.

B) Izvzemši mestno občino ljubljansko, za katero izda mestni magistrat v sporazumu s finančnim deželnim ravnateljstvom posebne odredbe, se morajo poklicani organi ravnati po tehle navodilih:

1. Žigova naj se načeloma po občinah. Okrajno glavarstvo pa sme po svoji previdnosti odrediti, da se izvrši žigovanje za več manjših občin skupaj ali pa da se razsežnejše občine razcepijo v več manjših okolišev.

2. Za vsako občino (skupino občin, odlomke občin) določi okrajno glavarstvo komisijo, sestavljeno iz občinskega predstojnika (njegovega namestnika) in toliko zaupnikov, kot se zdi glavarstvu po krajevnih razmerah (številu, premožnosti in naobrazbi prebivalstva) potrebno, da se žigovanje točno in brezhibno izvrši. Če potreba, dodaj glavarstvo še pomožno osebje.

3. Komisiji načeluj občinski predstojnik ali pa tisti izmed zaupnikov, ki ga odbere okrajno glavarstvo.

4. V komisijo se prizovejo vsestransko zanesljive, sposobne in večče osebe. Ako ob štajerski in koroški vojaški meji takih oseb ni v zadostnem številu, se lahko sporazumno s poveljstvi vojaških oddelkov določijo vojaške ali mešane komisije.

Zaupniki od drugod naj se prizovejo le, ako v kraju žigovanja ali v bližini ni primernih oseb.

5. Žigovanje se lahko vrši v občinskih in drugih uradnih ali v šolskih prostorih. Pouk se lahko za ta čas ukine.

K točki IV.

V komisijo imenovanim ali v denarne zavode delegiranim zaupnikom, ki prebivajo zunaj občine, kjer imajo prisostvovati žigovanju, se izplačajo potni troški in diete, kakor gredo državnim uradnikom X. činovnega razreda. Potne pristojbine državnih uradnikov se ravnajo po določilih, ki so zanje veljavna.

O potnih troških in dietah naj se položi partikular (račun), ki ga pristojno politično oblastvo popregleda in odobri glede kraja sodelovanja, označenega stanu in bivališča, porabe časa in pravilnosti zaračunanih razdalj ter nato doloži v svrhu nakazila računskemu oddelku Narodne vlade (oddelek za notranje zadeve).

Denarni posli žigosanja (potne pristojbine, pisarniške potrebščine) gredo na račun poglavja „blagajniška uprava“, naslov „žigovanje in izmena bankovcev“.

K točki V.

Denarnim zavodom je dodeliti zaupnike ne samo v nadziralne svrhe, ampak — če potreba — tudi kot pomočnike.

Finančna deželna blagajna v Ljubljani in davčni uradi izvedo žigovanje v lastnem področju. Druge državne blagajne izmenjajo v določenem roku pri pristojnem davčnem uradu (finančni deželni blagajni v Ljubljani) svoje nežigosane bankovce za žigosane ali pa jih kakor zasebniki prijavijo in predložijo pristojni komisiji.

K točki VI.

Politično oblastvo I. stopnje mora skrbeti, da imajo komisije (zavodi) na razpolago potrebne pečate. Pri tem je paziti na to, da ne dobi več komisij pečatov z isto označbo.

Ako občina nima primerne pečata za zaznamovanje aktov (prezentacijskega štemplja), naj rabi občinski pečat. Zavodom se daj pod strogo kontrolo pečat državnega urada. Sleherni pečat mora biti pod zaporo, kadar se ne rabi. Odtiski pečatov morajo biti razločni.

Številka na bankovcu mora točno odgovarjati dotični tekoči številki zapisnika.

Denarni zavod ki sam ali s posredovanjem zaupnika izvede žigovanje svojih bankovcev, in vsak davčni urad (fin. dež. blag. v Ljubljani) pristavi pod odtisk pečata na vseh bankovcih eno samo tekočo številko; to številko določi politična oblast I. stopnje.

K točki VII.

Tiskovine zapisnikov dajo komisijam politična oblastva I. stopnje. Komisija zabeleži na prijavih in njih prilogah tekočo številko zapisnika in ji pridoda odtisk pečata.

Dne 20. januarja 1919. zvečer se zapisnik sešteje v vseh predelih, sešij s prijavi in njih prilogami vred in podpiše po vseh članih komisije.

K točki VIII.

Zapisnik in pečati naj se predložijo po selih pristojnemu političnemu oblastvu I. stopnje najkasneje dne 21. januarja 1919. Isti dan in istemu oblastvu morajo predložiti svoje pravilno podpisane in s čistim odtiskom pečate opremljene prijave zavodi, imenovani pod točko V., in davčni uradi (finančna deželna blagajna v Ljubljani).

Zaupnike in njih priloge hranijo glavarstva.

K točki XII.

Z ozirom na eminentno gospodarsko važnost, ki jo ima žigovanje za vsakogar, naj se kraji in prostori, kjer bodo poslovale javne komisije, dalje imena in bivališča njih načelnikov in vseh zaupnikov, potem zavodi, ki bodo smeli sami žigosati, in končno poslovalne ure in pa skrajni rok itd. razglase v dotični občini tako uspešno, da prodre vest pravočasno v vse sloje in vsa naselja. Naprosijo naj se tudi duhovska oblastva, da v tem pogledu sodelujejo.

Opozori naj se nadalje občinstvo na korist žigovanja in na škodo ki jo bo imelo, ako se ne odzove pravočasno pozivu, in pa da se lahko izogne osebnim prijavam, ako pred sklepom žigovanja vloži svoje bankovce v denarni zavod, ki sam oskrbi žigovanje.

Za take objave naj se po možnosti in potrebi porabi tudi časopisje.

K točki XIII.

Politična oblastva I. stopnje morajo takoj, čim dojdejo zapisniki in prijave zavodov ter davčnih uradov (fin. dež. blag. v Ljubljani), preračunati skupno vrednost vseh v njihovem okolišu žigosanih bankovcev in jo še isti dan brzojavno izporočiti kr. ministerstvu za finance v Belgradu.

Obenem naj se popregleda, jeli vsota v zapisniku pravilno seštet. Nato naj se napravi za ves okoliš po komisijah (zavodih itd.) detajliran in seštet seznamek s skupnim številom žigosanih bankovcev vsake posamezne vrste in z njih skupno vrednostjo. Ta seznamek naj se najkasneje dne 25. januarja 1919. pošlje finančnemu deželnemu ravnateljstvu v Ljubljani.

Politična oblastva I. stopnje so glede žigosanja podrejena finančnemu deželnemu ravnateljstvu v Ljubljani.

== Zadružni in gospodarski pregled. ==

Na občnem zboru Gospodarske zveze v Ljubljani dne 23. grudnia 1918 se je sklenilo sledeče:

1. Želja zadrugarjev, naj se razmerje med zadružništvom in Kmetijsko družbo pravilno uredi, da prevzame Kmetijska družba tehnično poučni del stanovske samopomoči kmečkega stanu, zadružništvo pa trgovsko gospodarske posle, je jako stara. Že 27. junija 1905 je prvi občni zbor Gospodarske zveze sklenil resolucijo v tem smislu. Podobne želje so se izražale na mnogobrojnih zadružnih zborih in sestankih. Da se to vprašanje kljub temu do danes ni rešilo, je iskati vzroka v političnih razmerah. Ker so politične zapreke zdaj odpadle, je letošnji občni zbor Gospodarske zveze zopet soglasno za to, da se ta zadeva končno reši v zadružnem smislu.

2. Člani Gospodarske zveze so z zanimanjem zasledovali delo za koncentracijo zadružništva v novejšem času. Mnenju, ki se je splošno zavzemalo, da slovensko zadružništvo potrebuje skupne blagovne nabavne centrale, se pridružuje Gospodarska zveza popolnoma in bo nalogo, ki je v tem oziru zadenejo kot najmočnejšo slovensko zadružno blagovno centralo, z veseljem izpolnila in vse storila, da se koncentracija pospeši in splošno odobravana misel realizira.

Naredba poverjeništev za notranje zadeve, za finance, za kmetijstvo in za pravosodstvo. Kot deželna komisija za promet z zemljišči v zmislu § 11. cesarske naredbe z dne 9. avgusta 1915., drž. zak. št. 234, posluje za ves okoliš višjega deželnega sodišča SHS v Ljubljani (točka V., št. 1, naredbe celokupne vlade z dne 14. novembra 1918., št. 111, Uradni list št. 11) deželna komisija za promet z zemljišči v Ljubljani.

Ako se zemljiškoknjižni predlog do razglasitve te naredbe še ni vložil, odločuje deželna komisija za promet z zemljišči v Ljubljani tudi o vseh pritožbah zoper ukrepe, ki so jih izrekle komisije za promet z zemljišči po 31. oktobru 1918., čeprav sta o pritožbi morebiti že odločili deželni komisiji v Gradcu ali v Celovcu.

Kot posredovalnici v zmislu § 2. ministrske naredbe z dne 30. decembra 1917., drž. zak. št. 3 iz leta 1918., poslujejo odslej izključno le še Zadružna Zveza, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Celju, za okoliš okrožnih sodišč v Celju in Mariboru v njiju vsakokratnem obsegu, nadalje Zadružna zveza, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani, in Zveza slovenskih zadrug, registrovana zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani, za vse ostalo okrožje višjega deželnega sodišča SHS v Ljubljani.

Vabilo na redni občni zbor
Kmetijskega društva v Hrastju,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. februarja 1919
ob 3. uri popoldne v Hrastju št. 4.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Odobritev rač. zaključka za l. 1918.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev nadzorstva.
6. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih združnikov.

Vabilo na redni občni zbor

Kmetijskega društva v Šmarci,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. februarja 1919 ob
5. uri popoldne v društvenem prostoru v
Šmarci.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Odobritev računskega zaključka za l. 1918.
3. Volitev načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Sprememba pravil.
6. Slučajnosti.

Vabilo na izredni občni zbor v smislu § 29.
zadružnih pravil

**I. Žebljarske in železo-obrtne zadruga
v Kropi in Kamulgorici,**

registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se vrši dne 26. januarja 1919. ob 3. uri
popoldne v združnem skladišču v Kropi s
sledočim dnevnim redom:

1. Odločevanje o pritožbi proti poslovanju in sklepom načelstva in nadzorstva (§ 34. 5.)
2. Odstavljenje načelstva in nadzorstva (§ 34. 4.)
3. Volitev načelstva in nadzorstva (§ 34. 3.)
4. Preklie prokure in morebitna podelitev nove prokure.
5. Slučajnosti. Načelstvo.

Vabilo na izvanredni občni zbor

Kmetijskega društva na Vrhuiki,
registrovane zadruga z omejeno zavezo,
ki se bo vršil dne 9. februarja l. 1919 ob
3. uri popoldne v društvenem domu.

Dnevni red:

1. Sprememba pravil.
2. Slučajnosti. Načelstvo.

Ako ne bo občni zbor ob navedeni uri sklepčen, se vrši pol ure kasneje in velja kot sklepčen ob vsakem številu članov.

♥ Tiskovine vseh vrst ♥

kakor: časopise, knjige, brošure, cenike, lepake, letake, vsprede, tabele, račune, kuverte in pisemski papir s firmo, vizitke, naslovnice,

♥ računske zaključke ♥

in vsa v to stroko spadajoča
dela izvršuje ukusno in ceno

„Zvezna tiskarna“

: v LJUBLJANI, Stari trg šte. 19. :

V zalogi ima tiskarna tudi vse po najnovejših predpisih izvršene obrazce za slavne občinske urade, aprovizačne odbore, cestne odbore, zadruga, gg. trgovce, odvetnike in notarje, gostil-
===== ničarje itd. =====